

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE - KOSS

Katalog wymagań programowych na poszczególne oceny w klasie ósmej szkoły podstawowej

Ocena dopuszczająca

Uczeń umie:

- wymienić rodzaje grup społecznych
- wyjaśnić pojęcie społeczeństwa
- wymienić najważniejsze cechy dobrego obywatela,
- wyjaśnić, jaką rolę odgrywają w ludzkim życiu więzi społeczne,
- wskazać opinie i fakty w wypowiedziach dotyczących życia publicznego,
- wyjaśnić jakimi wartościami kierują się uczestnicy życia publicznego w swoim postępowaniu.
- wyjaśnić, co to jest samorząd terytorialny i czym się różni od samorządu uczniowskiego,
- podać podstawowe informacje o swoim sąsiedztwie (środowisku lokalnym, wsi, osiedlu) i zlokalizować je na mapie,
- podać gdzie mieszczą się urzędy gminy i powiatu,
- wyjaśnić co to jest budżet gminy,
- wyjaśnić, co to jest obywatelstwo i czym się ono różni od narodowości,
- wyjaśnić pojęcia: monarchia, demokracja, dyktatura.
- scharakteryzować podstawowe obowiązki obywateli wobec swojego państwa,
- podać sposoby wywierania wpływu na decyzje władz,
- wyjaśnić, co to jest opinia publiczna i jaką rolę pełni w państwie demokratycznym,
- opisać, na czym polega i z czego wynika stronniczość przekazu oraz jak się przed nią bronić,
- podać sposoby wywierania wpływu na decyzje władz,
- wyjaśnić, czym jest referendum,
- objaśnić, czym jest konstytucja i jakie są jej główne funkcje we współczesnym państwie demokratycznym,
- podać nazwy obu izb polskiego parlamentu,
- wyjaśnić, kto kieruje pracą sejmu, a kto senatu,
- opisać, w jaki sposób parlament podejmuje decyzje,
- wyjaśnić, co to jest budżet państwa,
- podać, kto proponuje i kto uchwala budżet państwa,
- wymienić dwa przykłady źródeł dochodów budżetowych,
- rozwinąć skrót ONZ i rozpoznać symbol tej organizacji,
- wyjaśnij, czym jest Unia Europejska i gdzie znajduje się jej siedziba,
- wyjaśnij czym zajmuje się pakt NATO.

Ocena dostateczna

Uczeń umie:

- wymienić rodzaje ról społecznych pełnionych przez człowieka w swoim życiu
- podać przykłady wartości, jakimi kierowały się wybrane postaci znane z historii literatury i filmu, oraz ocenić ich postępowanie,
- podać przykłady wartości, które odgrywają zasadniczą rolę w społeczeństwie demokratycznym,
- sformułować własną opinię i poprzeć ją racjonalnymi argumentami,
- wskazać na przykładach z życia, literatury i filmu jakie mogą być grupy i role grupowe,
- wyjaśnić na czym mógłby polegać, kompromis w konkretnych sytuacjach konfliktowych,
- opisać cechy szczególne swego regionu, jego walory i problemy,
- określić, czym zajmuje się radny,
- podać, kto kieruje pracą rady gminy,
- podać przykład zadania rady gminy,
- opisać sposób powoływania burmistrza, wójta, prezydenta miasta,

- wyjaśnić, jakie zagrożenia niesie ze sobą skupienie władzy w jednym ręku,
- wymienić trzy podstawowe gałęzie władzy,
- określić główne zadania wybranego rodzaju trójpodziału władzy,
- wyjaśnić czym się różnią i jaką rolę odgrywają w życiu publicznym kompromis i konsensus,
- wyjaśnić, co to jest stowarzyszenie oraz kto i po co może je założyć,
- wymienić najważniejsze związki zawodowe działające w Polsce,
- opisać sposoby badania opinii publicznej oraz krytycznego wykorzystywania wyników badań,
- przedstawić rolę masowego przekazu w państwie demokratycznym i porównać ją z ich sytuacją w państwie totalitarnym,
- scharakteryzować specyfikę przekazu zawartego w reklamie oraz dokonać jego krytycznej analizy,
- wyjaśnić, jakie zagrożenia niesie ze sobą skupienie władzy w jednym ręku,
- wymienić trzy podstawowe gałęzie władzy,
- określić główne zadania wybranej gałęzi władzy,
- wyjaśnić czym się różnią i jaką rolę odgrywają w życiu publicznym kompromis i konsensus.
- opisać, jaką funkcję pełni kampania wyborcza i podać przykłady działań komitetów wyborczych,
- wyjaśnić różnicę między władzą uprawnioną i nieuprawnioną,
- wyjaśnić, jakie instytucje i w jaki sposób realizują w Polsce zasadę trójpodziału władz,
- przedstawić ustrój administracyjny RP,
- wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny,
- określić, jakie są dwa zasadnicze zadania parlamentu,
- opisać, w jaki sposób parlament podejmuje decyzje i wyjaśnić co to jest kworum,
- wyjaśnić pojęcia deficytu i nadwyżki budżetowej,
- wyjaśnić, skąd wynika rzadkość dóbr i jak wpływa na działalność gospodarczą ludzi,
- podać rodzaje podmiotów gospodarczych działających na rynku i opisać czym się one przede wszystkim zajmują,
- określić, jakie kroki powinien podjąć młody człowiek poszukujący pracy, a także napisać podanie o pracę i życiorys,
- wyjaśnić, czym jest suwerenność i pokazać na przykładach jak współcześnie jest ona ograniczana,
- krótko wyjaśnić czym zajmuje się ONZ i kto kieruje na bieżąco jej pracą,
- podać przykład działania ONZ.

Ocena dobra

Uczeń umie:

- wyjaśnić, co to znaczy, że człowiek jest istotą społeczną
- przedstawić kilka najważniejszych zasad pozyskiwania sojuszników do realizacji różnych przedsięwzięć,
- wyjaśnić w jaki sposób i w jakim stopniu wydarzenia, decyzje polityczne i procesy społeczne dotyczą interesów jednostkowych i grupowych,
- rozpoznać stanowiska oraz interesy stron konfliktu i wskazać możliwe sposoby jego rozwiązania,
- wyjaśnić dlaczego życie społeczne nie mogłoby się toczyć bez poczucia odpowiedzialności i wywiązywania się z obowiązków przez poszczególnych obywateli.
- wyjaśnić, co to jest zasada pomocniczości i podać przykład jej zastosowania,
- opisać sposób przeprowadzania wyborów do rad gmin i powiatu oraz sejmiku samorządowego,
- scharakteryzować kompetencje rady gminy,
- wymienić kilka przykładów zadań realizowanych przez władze własnej gminy,
- określić, jakie zadania dotyczące prowadzenia szkół mają władze samorządowe i wskazać przykłady związków łączących szkołę i społeczność lokalną,
- przedstawić najważniejsze sposoby rozumienia pojęcia „demokracja”,
- wyjaśnić różnice pomiędzy demokracją przedstawicielską a bezpośrednią,
- uzasadnić znaczenie wyborów demokratycznych oraz podać podstawowe zasady w nich obowiązujące,
- wytłumaczyć dlaczego i w jaki sposób władza większości we współczesnych państwach demokratycznych jest ograniczona,

- zestawić argumenty za i przeciw ograniczaniu wolności słowa ,
- podać kilka przykładów demokratycznych zasad znanych z historii Polski.
- wyjaśnić, czym są mniejszości narodowe i religijne i określić jakie szczególne uprawnienia im przysługują,
- wymienić i scharakteryzować formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym,
- scharakteryzować cele i formy działania związków zawodowych,
- wymienić i scharakteryzować formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym,
- wytłumaczyć dlaczego i w jaki sposób władza większości we współczesnych państwach demokratycznych jest ograniczona,
- określić główne zadania władzy ustawodawczej,
- określić główne zadania władzy wykonawczej,
- określić główne zadania władzy sądowniczej,
- podać przykłady instytucji należących do trzech gałęzi władzy,
- podać podstawowe różnice programowe pomiędzy partiami lewicowymi i prawicowymi,
- wyjaśnić, skąd się bierze selektywność doboru informacji i jakie mogą być tego skutki,
- wyjaśnić, czym jest referendum i w jakich sytuacjach najczęściej jest organizowane,
- podać podstawowe zasady obowiązujące w demokratycznych wyborach,
- wyjaśnić, jak powstają w Polsce ustawy,
- opisać strukturę administracji rządowej i podstawowe zasady działania jej urzędników,
- wyjaśnić, co to są komisje i kluby parlamentarne i podać ich aktualne przykłady,
- scharakteryzować uprawnienia Sejmu i Senatu, wskazując na ich różną rolę,
- wytłumaczyć, co to jest immunitet poselski, oraz określić swoje stanowisko w sporze o jego ograniczenie,
- wyjaśnić, co o jest gra rynkowa, i podać przykłady różnych rynków dóbr i usług,
- przedstawić działanie prawa podaży i popytu oraz określić w jaki sposób kształtuje się cena równowagi,
- określić do czego potrzebny jest pieniąż w gospodarce i jakie jego formy współcześnie występują,
- przedstawić rolę banków we współczesnej gospodarce,
- podać kto proponuje i kto uchwała budżet państwa oraz jakie konsekwencje przewiduje konstytucja w razie nie uchwalenia budżetu przez parlament w odpowiednim terminie,
- określić cele i sposoby działania NATO i wymienić co najmniej kilka państw będących członkami tego paktu oraz kraje, które ubiegają się o wejście do NATO,
- wyjaśnić, co to jest Unia Europejska, podać główne jej organy i sposób podejmowania decyzji,
- uzasadnić, dlaczego wymiana międzynarodowa jest niezbędna i jakie występują w niej ograniczenia,
- wyjaśnić, kim są imigranci i uchodźcy i jakie są międzynarodowe zasady ich traktowania.

Ocena bardzo dobra

Uczeń umie:

- ocenić postępowanie wybranej osoby publicznej z punktu widzenia dobra wspólnego,
- podać przykłady sytuacji, gdy dobro publiczne i dobro prywatne są zbieżne i gdy pozostają ze sobą w konflikcie,
- wskazać związane z życiem publicznym sytuacje wymagające podjęcia decyzji, określić różne warianty rozwiązania oraz ocenić ich wady i zalety,
- opisać podstawowe sposoby podejmowania decyzji w sprawach dotyczących grupy oraz ocenić ich efektywność,
- rozpoznać potrzeby i interesy jednostek i grup uczestniczących w życiu publicznym.
- opisać sposoby wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych różnych szczebli,
- wymienić formy radzenia sobie władz samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego z problemami społecznymi i ekonomicznymi,
- wymienić obowiązki radnego,
- podać, kto kieruje pracą rady gminy i jak jest powoływany na to stanowisko,

- wymienić nazwy i podać, jakimi sprawami zajmują się co najmniej dwie komisje rady gminy,
- podać co najmniej trzy przykłady zadań rady gminy,
- opisać, jak powoływany jest zarząd, jakie są jego zadania i kto jest jego przewodniczącym,
- wyjaśnić, jakie zagrożenia niesie ze sobą brak podziału władz i zilustrować je przykładami z historii,
- wymienić trzy podstawowe gałęzie władzy,
- określić główne zadania władzy ustawodawczej,
- określić główne zadania władzy wykonawczej,
- określić główne zadania władzy sądowniczej,
- podać przykłady instytucji należących do trzech gałęzi władzy,
- opisać jak narodziła się i zmieniała demokracja w ciągu wieków i wskazać przełomowe momenty w jej dziejach.
- przedstawić sytuację z życia publicznego, w której obywatele próbowali zmienić stanowisko władz, i ocenić na ile im się to udało,
- wyjaśnić, w jaki sposób uczniowie mogą wpływać na decyzje dyrekcji szkoły,
- przedstawić typy systemów partyjnych istniejących w świecie i na tym tle opisać system istniejący w Polsce,
- wymienić największe partie polityczne działające w Polsce i wskazać podstawowe różnice programowe między nimi,
- wymienić podstawowe założenia ustawy o partiach politycznych określające zasady, cele i formy działania partii w Polsce,
- podać przykłady sposobów oddziaływania na władzę (cztery przykł.) i krótko je scharakteryzować,
- przedstawić sytuację z życia publicznego, w której obywatele próbowali zmienić stanowisko władz, i ocenić na ile im się to udało,
- wyjaśnić, w jaki sposób uczniowie mogą wpływać na decyzje dyrekcji szkoły,
- przedstawić funkcje i organizację pracy polskiego parlamentu,
- przedstawić uprawnienia i zadania prezydenta w polskim systemie politycznym,
- opisać procedurę powstawania, skład i funkcje rządu RP,
- wytłumaczyć co to jest norma prawna i czym się różni od innego rodzaju norm,
- podać fundamentalne zasady prawa i wyjaśnić je,
- scharakteryzować podstawowe dziedziny prawa,
- przedstawić główne elementy procedury sądowej w procesie cywilnym albo karnym,
- określić zadania i uprawnienia organów ścigania,
- wskazać podstawowe różnice między gospodarką centralnie sterowaną i rynkową oraz historyczne i współczesne przykłady tych systemów,
- wyjaśnić, na czym polega wolna konkurencja na rynku oraz dlaczego w praktyce często jest ona niedoskonała,
- uzasadnić, dlaczego gospodarka współczesnego państwa nie może funkcjonować bez podatków,
- opisać, jak powstaje i o czym rozstrzyga budżet państwa
- podać, jakich wskaźników używa się najczęściej, by ocenić stan gospodarki,
- przedstawić główne reformy gospodarcze, które przeprowadzono w Polsce po 1989 r.,
- podać i wyjaśnić odwołując się do przykładów, czym jest globalizacja, na czym polega globalizacja w sferze kultury, gospodarki i polityki: ocenić jej skutki.
- przedstawić najważniejsze zagrożenia ekologiczne współczesnego świata i wskazać możliwości ich rozwiązania na poziomie społeczności lokalnej, regionu, państwa i społeczności międzynarodowej,
- wymienić podstawowe organy ONZ, oraz ewentualnie podać nazwisko osoby obecnie pełniącej funkcję sekretarza generalnego,
- wymienić kilka wyspecjalizowanych organizacji ONZ i wyjaśnić, czym się zajmują,
- podać przykład działania ONZ w dziedzinie utrzymania pokoju na świecie i ochrony praw człowieka.

Ocena celująca

Uczeń :

- posiadał umiejętność samodzielnego korzystania z różnych źródeł informacji,
- samodzielnie formułuje wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat, które są wzorowe pod względem merytorycznym, jak i językowym,
- nie boi się wypowiadać własnych, nawet kontrowersyjnych opinii i sądów, które potrafi prawidłowo, przekonująco uzasadnić,
- doskonale zna szeroką terminologię przedmiotową, swobodnie się nią posługuje,
- wykazuje doskonałą orientację w aktualnej sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej Polski oraz w sytuacji międzynarodowej

